

Nog een Lemster super heeft verhuisplan

ZANDER LAMME

LEMMER Behalve Lidl heeft ook Aldi een plan om te verhuizen binnen Lemmer. Dat bleek gisteren bij een inspraakavond over de ontwikkeling van het gebied de Pôlle en de Zeedijk.

De gemeenteraad van De Fryske Marren behandelde gisteren het plan om daar geen supermarkten toe te staan. Het college van burgemeester en wethouders heeft daarvoor een voorstel bij de raad ingediend.

De grondeigenaren van de Pôlle en de Zeedijk en Lidl zijn het niet met het voorstel eens. Lidl wil juist vanuit het centrum eraan toe verhuizen. De grondeigenaren zeggen dat die verhuizing essentieel is voor hun eerdere bouwplannen voor tientallen appartementen. Zonder supermarkt zou Lenna Vastgoed, een van de grondeigenaren, volgens advocaat Teun Blom geen kans zien die woningbouw te ontwikkelen.

Ook Lemster Laurens Slump sprak in. Hij zei dat hij in september samen met Poiesz en Aldi bij het college een plan heeft gepresenteerd om Aldi van de Stationsweg te verplaatsen naar zijn grond aan de Sluisweg, vlakbij de Poiesz. „Aldi geeft aan dat ze in het centrum krap zitten en wil verplaatsen om makkelijker parkeren mogelijk te maken en een wat grotere winkel te realiseren.”

Het voorstel van het college om in het gebied bij de Pôlle geen

supermarkt toe te staan is volgens het college gebaseerd op een rapport van onderzoeksbureau DTNP. De onderzoekers stellen dat er door het wegtrekken van supermarkten uit het centrum minder combinatiebezoek zal zijn. Mensen gaan dan volgens het onderzoek niet meer naar én de supermarkt én naar andere winkels. Daardoor zou leegstand en verschraving van het aanbod in het centrum dreigen.

Onder meer Lenna Vastgoed had kritiek op die conclusies. Volgens vertegenwoordiger Blom was het rapport op veel punten „matig onderbouwd”. Hij vindt dat er bijvoorbeeld „geen aanknopingspunten” zijn voor de stelling dat er minder bezoekers naar de detailwinkels gaan als ze supermarkten buiten het centrum bezoeken.

Bert van der Beek van Vastgoed Lidl had onder meer kritiek op de interpretatie van het rapport. Er wordt, zo zegt hij, voorbijgegaan aan de wens van onder andere de inwoners van Lemmer. „Die vinden dat verplaatsing van de supermarkt zeker wel gewenst is.”

Daarentegen hadden vertegenwoordigers van Jumbo en Albert Heijn juist lof voor het rapport. Albert Heijn had net een duur pand neergezet in het centrum met ondergrondse parkeerruimte en zou het oneerlijk vinden als een andere supermarkt nu goedkoper een pand buiten het centrum mag bouwen.

In december debatteert de raad over het collegevoorstel.

Tien Friese vaarten verbreed en verbeterd

LEEUWARDEN Langs tien vaarten in Friesland legt Wetterskip Fryslân natuurvriendelijke, luwe oevers aan. Het gaat om ruim 15 kilometer aan oever.

Met de natuurvriendelijke oevers moet de wateroverlast bij extreme neerslag beperkt worden en de ecologische waterkwaliteit verbeterd. Delen van de Lende, de Tsjonger, de Nije Swemmer, de Stoppelsoal (ten noorden van de Burgumer Mar), het Van Harinxmakanaal en het Streamkanaal worden aangepakt. De aanleg in De Lits en de Kúkhernsterfeart start in 2021.

De vaarten krijgen luwe oevers waar het zonlicht de bodem beter bereikt en worden verbreed. Zo ontstaat er een geschikter leefgebied voor waterplanten en -dieren. Door de verbreding van de vaarten kan bij het jaarlijkse onderhoud een 2 meter brede strook van waterplanten blijven staan: het ene jaar aan de ene kant, het andere jaar aan de andere kant van de vaart.

Voor het project wordt 3,2 miljoen euro uitgetrokken. Het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling bekostigt het project samen met het Wetterskip.

Werelderfgoedcentrum lager en met veel hout

GEA MEULEMA

LAUWERSOOG Het Werelderfgoedcentrum Lauwersoog wordt grotendeels opgetrokken uit hout en wordt ruim 16 meter hoog.

Er is een nieuw voorlopig ontwerp van het Deense architectenbureau Dorte Mandrup. Dat ziet er heel anders uit dan de eerste, omstreden schetsen.

Het nieuwe pand is met 16,5 meter veel lager en bestaat aan de buitenkant grotendeels uit hout. Dat moet ervoor zorgen dat er minder lichtuitstraling is, een van de zorgen rond het vorige gebouw van 30 meter dat voorzien was van metershoger ramen.

Op de eerste verdieping in het pand komt een receptie, een multifunctionele ruimte met lounge, een café en een winkel. Op het daaronder gelegen niveau zijn de natte onderzoekruimte en klaslokalen/vergaderruimten bedacht. Zowel de eerste verdieping als de begane grond is gratis toegankelijk.

Dat geldt niet voor de tweede ver-

dieping en het dak. Daar komen de tentoonstellingsruimten en het zeehondencentrum dat nu nog in Pieterburen zit.

In het pand komen een café komt met 'duurzaam en onderscheidend comfort food' en een restaurant van 'hoog culinair niveau'. Het moet een aanvulling zijn op het bestaande aanbod in de haven.

De plaatselijke ondernemers zouden geen bezwaar hebben tegen het nieuwe ontwerp. Dat geldt niet voor de natuurorganisaties Waddenvereniging, Natuurmonumenten, Stichting WAD, Natuur en Milieufederatie Groningen en Vogelbescherming. Zij vinden dat het pand niet hoger moet worden dan de bestaande bebouwing van ongeveer 13 meter, zodat het niet de openheid van

het gebied aantast.

Ze tekenden eerder dit jaar bij de Raad van State bezwaar aan tegen het gemeentelijk bestemmingsplan dat een bouwhoogte van 20 meter toestaat. Ook al wordt er lager gebouwd, ze willen een hoogte van 20 meter uitsluiten. Gemeente Het Hogeland wil met de organisaties rond de tafel om tot een oplossing te komen. Stichting WEC (Werelderfgoedcentrum Waddenzee) hoopt half december het definitieve ontwerp van het gebouw te presenteren, zegt directeur Niek Kuizenga, inclusief de definitieve invulling.

De naam Werelderfgoedcentrum Waddenzee blijft trouwens niet bestaan. De stichting is op zoek naar een nieuwe 'pakkende' naam en trekt een bureau aan voor het bedenken van 'een nieuw merk'.

Het rondkrijgen van de financiën is nog in volle gang. Er wordt gesproken met meerdere subsidievertrekkers waaronder het Nationaal Programma Groningen (NPG) en het Prins Bernhard Cultuurfonds. Bij de Nationale Postcode Loterij is een aanvraag ingediend.

Natuurclubs willen gebouw van maximaal 13 meter hoog

Nieuw voorlopig ontwerp van hete beoogde Werelderfgoedcentrum Lauwersoog.

ILLUSTRATIE ARCHITECT DORTE MANDRUP

Toch geen dubbele autostroken bij herinrichting Gerbrandyweg

ERWIN BOERS

LEEUWARDEN De Gerbrandyweg in Leeuwarden krijgt na de herinrichting twee autorijstroken en niet twee keer twee. De rotonde bij de Goudenregenstraat verdwijnt.

Dit stellen burgemeester en wethouders voor. Ze twijfelden de laatste maanden tussen twee varianten. Naast de nu gekozen optie lag er namelijk ook nog een luxueuzer voorstel. Hierop waren twee keer twee rijstroken voor auto's ingetekend, zowel op de weg als op de Eebrug.

Die variant dwingt echter tot vervanging of aanpassing van de Eebrug. Dit leidt tot 8,7 miljoen euro extra kosten. Dat wordt te gek, vinden b. en w. Daarom kiezen zij nu voor de eenvoudige variant, waarbij

de brug niet vervangen hoeft te worden. De totale kosten van deze ingreep komen nu uit op 4,7 miljoen euro. Het grootste deel van de klus wordt in de zomer van 2022 uitgevoerd.

De gemeente heeft de afgelopen jaren al grote stukken van de oude rondweg (stadsring) heringericht, zodat er meer verkeer over kan. Ambtenaren waren ook al lange tijd bezig met ideeën voor de rotonde Goudenregenstraat/Gerbrandyweg en de Eebrug. Het verkeer hoopt zich op in dit drukke gebied waar veel wijken en straten bij elkaar komen.

Buurtbewoners kennen de beide varianten al en konden dit jaar hun voorkeur uitspreken. Omwonenden van de Gerbrandyweg voelden vooral voor de oplossing die nu gekozen wordt. In Bilgaard was meer animo

voor de luxere variant, omdat die het autoverkeer beter doorlaat.

Sowieso komt de aansluiting van de Goudenregenstraat op de Gerbrandyweg er straks heel anders uit te zien. In het midden komt een brede groene strook die ruimte biedt aan afslaande automobilisten. Fietzers en voetgangers krijgen eigen oversteekstroken. De situatie doet denken aan afslagen op de Heliconweg en de Valeriusstraat.

De Eebrug is de komende tien jaar nog niet versleten, maar zal in de jaren daarna wel vervangen moeten worden, blijkt uit het onderzoek. Door het nu gekozen herinrichtingsplan duurt het straks 40 seconden langer om de brug te draaien. Het wegverkeer moet straks dus langer wachten op passerende schepen op de Dokkumer Ie.

50 jaar geleden

'Aeisykje' niet schadelijk

„Er zijn thans geen steekhoudende argumenten aan te voeren - noch oecologische, noch ethische, noch paedagogische - om te komen tot een wettelijk geregeld verbod van het zoeken naar kievitseieren. Op enkele punten is echter aanvullend onderzoek gewenst. De ter beschikking staande gegevens over het aantalsverloop van de kievit in enkele gebieden wijzen niet op een achteruitgang gedurende de laatste tien tot vijftien jaar. Mocht de totale Nederlandse kievitbevolking echter een dalende trend vertonen, dan zal deze zo goed als zeker het gevolg zijn van een steeds verder gaande aantasting en inkrimping van het vereiste broedterrein (...). Tot deze slotsom komt prof. dr. H. Klomp. (...)

‘Cammingha’s verlegden gracht uit vrees voor aanval’

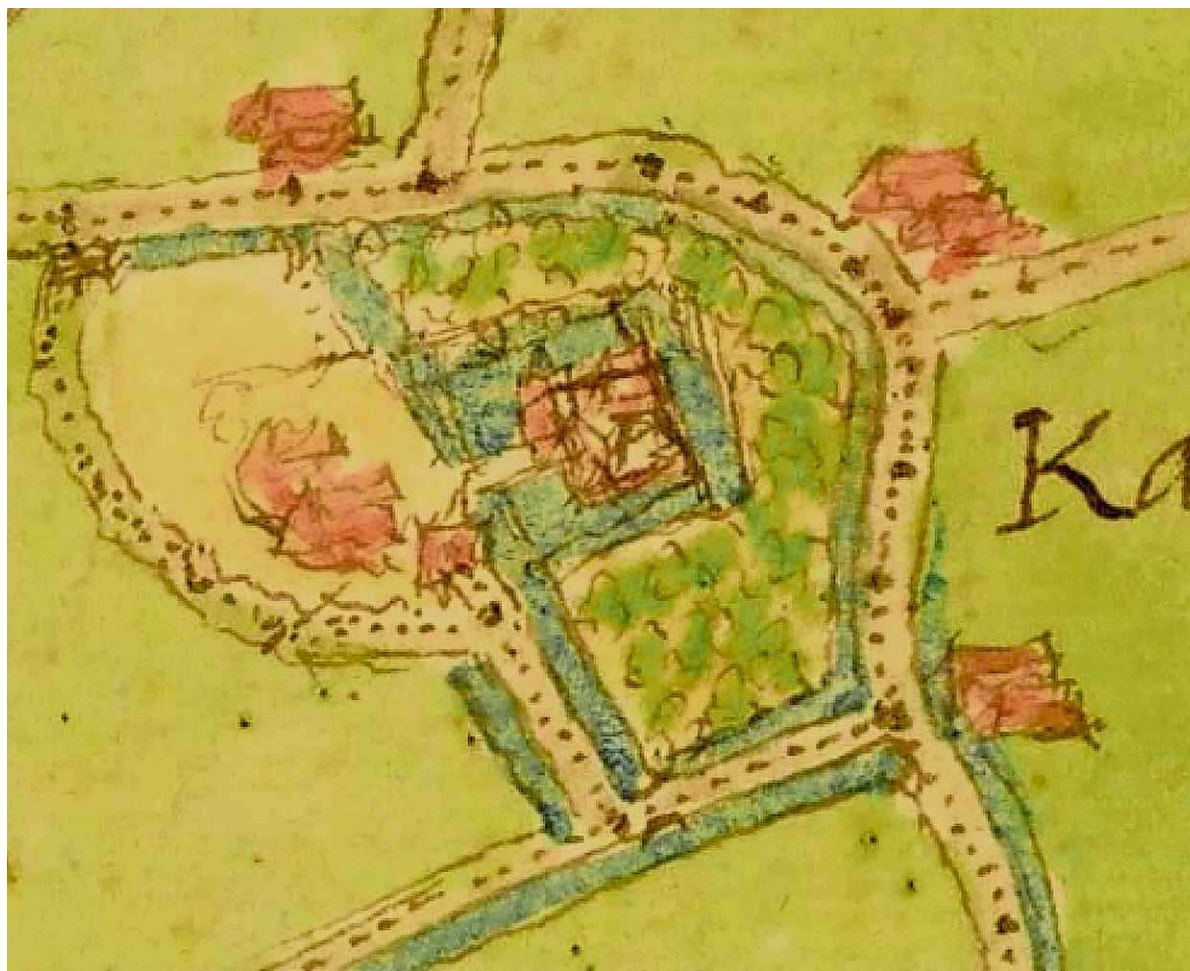
De vreemde ondergrondse muren bij het Leeuwarder Camminghaslot zijn vermoedelijk resten van een gracht. Die zou rond 1570 zijn aangelegd om het kasteel beter te verdedigen.

ERWIN BOERS

Dit denkt archeoloog Cuno Koopstra, die de opgraving aan de zuidrand van het oude slotcomplex leidt. Archeologen van bureau MUG vonden vorige week forse gemetselde wanden bij de Leeuwarder Schoppershofstraat. Veel mensen braken zich er het hoofd over.

Deze krant kreeg verschillende reacties van lezers. Zij opperden bijvoorbeeld dat het een wasplaats voor vee zou kunnen zijn of een kelder voor drinkwater. Twee lezers kwamen met hetzelfde idee: zij dachten aan een ijskelder, zoals er bij Fogelsanghstate in Veenklooster nog eentje te vinden is. Zulke kelders functioneerden als koelkasten voor etenswaren: ze werden 's winters met blokken ijs gevuld. De ruimte bleef het hele jaar koud.

Koopstra heeft zitten puzzelen met alle mogelijkheden. „Het moet toch een gracht zijn geweest”, zegt hij. In eerste instantie leek dit onwaarschijnlijk, „maar ik heb alle oude kaarten nog eens met elkaar vergeleken en toen viel me iets op: de oprijlaan vanaf het Cambuursterpad richting het slot liep in 1560 nog recht, maar op latere kaarten niet meer.” Ineens zat er een knikje in dit pad. De looproute moet dus een stukje zijn verlegd.

Jacob van Deventer maakte in 1560 een ruwe schets van het Cammingha-erf. Het slot stond centraal rechts op een eilandje. Via een brug was dit verbonden met de voorburcht boerderij (links). Hier vlakbij stond een poort, die toegang bood tot een pad naar het zuiden (centraal onder). Dit pad werd later verlegd en kreeg een knikje. BRON HCL

„Zulke knikjes zie je vaker bij verdedigingswerken”, zegt Koopstra. „In de oude situatie kon je bij het Cambuursterpad een kanon neerzetten en in een rechte lijn de poort wegschieten.” Door een knikje in het pad aan te brengen, werd dat onmogelijk. „Ik kan me voorstellen dat er bij het Cambuursterpad ook nog een wal heeft gelegen om kanonvuur verder te belemmeren.”

De rooms-katholieke familie Cammingha had beslist goede redenen om haar slot beter te beveiligen in de beginperiode van de Tachtigjarige Oorlog. Watergeuzen voerden vanaf 1569 plunderingen uit op Ameland, waar de Cammingha's als eigenaar ook een kasteel be-

De Cammingha's hadden redenen te over om het slot beter te beveiligen

zaten. De piraten vernielden ook kloosters en andere gebouwen op het Friese vasteland.

„De Cammingha's zullen hebben bedacht dat ze ook hun Leeuwarder slot beter moesten verdedigen”, zegt Koopstra. Om het knikje in het pad te maken, verplaatsten zij de oprijlaan naar het westen. De oude westergracht werd dankzij deze

verplaatsing de nieuwe oostergracht. Er kwam ook een nieuwe westergracht. „Daarvan hebben we nu de zuidbeëindiging gevonden”, denkt Koopstra.

„Dat metselwerk is dus de kade van een nieuwe gracht”, zeg hij. Omdat deze mogelijk geen verbinding met ander water had, kwamen er buizen naar de andere gracht: dit diende voor waterverversing. Overigens is de puzzel nog niet af: de archeologen snappen de ingewikkelde structuur van grachten en paden nog niet helemaal.

De Cammingha's hebben weinig aan de verdediging gehad. In 1580 maakte Leeuwarden zich los van het katholieke Spaanse gezag. Pro-

testanten waren nu de baas in Friesland. De Cammingha's moesten zich een tijdje koest houden. Ze bleven wel trouw aan de katholieke eredienst. Het protestantse gezag stond dit toe, omdat de Cammingha's een kapel op hun eigen erf hadden.

„Vlakbij de gracht hebben we een paar interessante afvalkuilen gevonden. Die zitten boordevol vondsten”, zegt Koopstra. „Het gaat bijvoorbeeld om zwanenbotten, die deel hebben uitgemaakt van een maaltijd.” Alleen machtige families aten vroeger zwaan, want zij hadden het zogeheten zwanerecht. Koopstra: „We krijgen dus een kijkje in de keuken van de familie Cammingha.”

Twee weken geleden dook in de grachtbodem een opmerkelijk lakenloodje op. Zulke stukjes metaal werden vroeger als kwaliteitsbewijs bevestigd aan de wollen lakens: hieruit werden mantels en jurken genaaid. Dit stuk lood bleek echter bizar groot en had het opschrift Leeuwarden met het jaartal 1644. Dat is bijzonder, want Leeuwarden behoort niet tot de bekende lakensteden zoals Haarlem en Leiden.

Toevallig of niet: in 1644 kreeg Leeuwarden inderdaad een lakenfabriek, ontdekte Klaas Zandberg van het Historisch Centrum Leeuwarden vorige week. De gemeente verkocht in dat jaar grond aan de zuidwestzijde van het Zaailand om „eene lakenweverij of draperie” te bouwen.

De bekende stadshistoricus Wopke Eekhoff heeft het plan beschreven, zegt Zandberg. Naast de lakenfabriek aan het Zaailand verrees een textielververij. Verderop aan dezelfde straat kwam omstreeks 1645 nog meer stoffenindustrie.

Kortom: het staat dus vast dat Leeuwarden in 1644 een eigen lakenindustrie opbouwde. Zou de eerste fabrikant misschien een stuk demonstratielaken bij wijze van reclame aan de machtige familie Cammingha hebben geschonken met een enorm stuk sierlood? Het zou zomaar kunnen.

Bewoners: snelheid op Lekkumerweg is te hoog

ERWIN BOERS

LEEUWARDEN De verkeersrisico's zijn te groot op Lekkumerweg in Leeuwarden. Dit schrijven enkele omwonenden in een bezorgde brief aan de gemeenteraad.

De autosnelheid op de weg is te hoog, zowel in Leeuwarden als het buitenkomse gebied ten noorden hiervan, vinden de bewoners. Zij hebben geconstateerd dat er vaak met een snelheid van 60 tot 70 kilometer wordt gereden. De autodruk neemt toe, als gevolg van de huisbouw in Blitsaerd.

Ook het aantal wandelaars en fietsers groeit. Hierbij gaat het onder andere om kinderen, die de recreatiezone langs de Kalksloot willen bezoeken. Bij het oversteken zijn volgens de omwonenden al verschillende ongelukken en bijna-ongevallen gebeurd.

De weg heeft in het nabijgelegen Lekkum een maximumsnelheid van 30 en verkeersremmers. Dat zou in Leeuwarden ook moeten om spelende kinderen en ander langzaam verkeer te beschermen, vinden de briefschrijvers: „Een zebrapad, 30 km-bord en een wegversmalling zou het probleem doen verminderen.”

Vlieland op zoek naar het 'jongere zusje van Schokker'

LIEUWE WIEGERSMA

VLIELAND De profielschets van de nieuwe burgemeester van Vlieland werd gisteravond tijdens een fysieke vergadering overhandigd aan commissaris van de koning Arno Brok.

De gemeente Vlieland heeft in oktober een enquête de deur uitgedaan om te peilen wat Vlielanders belangrijke eigenschappen vinden. Daarin kwam duidelijk naar voren dat betrokkenheid en betrouwbaarheid hoog in het vaandel staan.

De gemeenteraad vindt beide

kenmerken ook heel belangrijk. Toch ontstond er even verwarring over dat daadkrachtigheid enorm belangrijk is. „We hoeven geen burgemeester die knoop na knoop doorhakt”, zei gemeenteraadslid Nel Hopman.

Op zoek naar het 'jongere zusje van Schokker', zo merkte Brok op na verdere uitleg van Hopman.

Het eiland zoekt iemand die verder reikt dan alleen Den Haag. Gemeenteraadslid Jan Roelof Witting geeft daarbij aan dat het Waddengebied groter is dan alleen Nederland. „Dit gebied reikt richting Duitsland en Denemarken, dus iemand die Eu-

ropese connecties heeft, kan handig zijn.”

De toekomstige burgemeester zal Tineke Schokker (68) gaan opvolgen. Zij besloot, na zes jaar burgemeesterschap, te stoppen. Ze miste de vaste wal te veel. Brok benadrukte dat, als mensen denken dat het burgemeesterschap alleen maar leuk is op Vlieland, ze het mis hebben: „Dit Waddeneiland is een prachtige plek, maar ook op Vlieland schijnt niet altijd de zon.”

Op 23 november komt de vacature in de *Staatscourant* te staan. Begin mei moet de nieuwe burgemeester geïnstalleerd zijn.